स चास्थे भगवान् प्रादान्मनसः काङ्क्षितं प्रभुः।
ततो लब्धवरा प्रीता स्त्रीभावगुणभूषिता ॥
जगाम सह संसर्गं ऋषिणाद्भुतकर्म्मणा।
तेन गन्धवतीत्येवं नामास्याः प्रथितं भुवि ॥")
सुरा। इति मेदिनी। ते। १६४ ॥ वनमल्लिका।
इति रत्नमाला ॥ सुरानामगन्धद्रव्यम्। इति
जटाधरः॥ (गङ्गा। यथा, काशीखण्डे।२६।४६।
"गङ्गा गन्धवती गौरी गन्धर्व्वनगरप्रिया ॥")

गन्धवल्कलं, क्ली, (गन्धाढ्यं वल्कलं अस्य।)
त्वचम्। इति राजनिर्घण्टः॥ दारचिनी इति
भाषा॥

गन्धवल्लरी, स्त्री, (गन्धाढ्या वल्लरी लताविशेषः।)
सहदेवी। इति राजनिर्घण्टः॥

गन्धवल्ली, स्त्री, (गन्धान्विता वल्ली लता।) पीत-
पुष्पदण्डोत्पलः। डानिपोला इति भाषा। तत्-
पर्य्यायः। गोवन्दनी २ सहदेवी ३ सृहा ४।
इति रत्नमाला॥

गन्धवहः, पुं, (गन्धं वहतीति। वह्+अच्। गन्धस्य
वहो वा।) वायुः। इत्यमरः।१।१।६५॥
(यथा, महाभारते।२।१०।७।
"मन्दाराणामुदाराणां वनानि परिलोड़यन्।
सौगन्धिकवनानाञ्च गन्धं गन्धवहो वहन् ॥")
गन्धयुक्ते त्रि॥

गन्धवहा, स्त्री, (गन्धमिश्रानिश्राणं वहतीति। गन्ध
+वह+अच्+टाप्। यद्वा, गन्धस्य वहा।)
नासिका। इत्यमरः।२।६।८६॥

गन्धवाहः, पुं, (गन्धं वहतीति। वह्+"कर्म्मण्य-
ण्।"३।२।१। इति अण्।) वायुः।
इत्यमरः।१।१।६५॥ (यथा, गीतगोविन्दे।१।३६।
"इह हि दहति चेतः केतकीगन्धबन्धुः
प्रसरदसमबाणप्राणवद् गन्धवाहः ॥")
मृगविशेषः। स तु कस्तूरीमृगः। इति हेमचन्द्रः॥

गन्धविडलः, पुं, (गन्धेन आमोत्यसुरभिणा विडल-
यतीति। वि+डल्+णिच्+अच्।) गोधूमः।
इति शब्दचन्द्रिका॥

गन्धवृक्षकः, पुं, (गन्धः खनिर्यासजन्यसुरभियुक्तः
गन्धप्रधानो वा वृक्षः। ततः स्वार्थे संज्ञायां वा
कन्।) सालवृक्षः। इति राजनिर्घण्टः॥

गन्धव्याकुलं, क्ली, (गन्धेन व्याकुलयतीति। वि+
आ+कुल+णिच्+अच्।) कक्कोलम्। इति
शब्दचन्द्रिका॥

गन्धशटी, स्त्री, (गन्धान्विता शटी।) शटी।
इति शब्दरत्नावली॥

गन्धशाकं, क्ली, (गन्धाढ्यं शाकम्।) गौरसुवर्ण-
शाकम्। इति राजनिर्घण्टः॥

गन्धशालिः, पुं, (गन्धाढ्यः शालिः।) शालि-
धान्यविशेषः। तत्पर्य्यायः। कलापः २ गन्धालुः
३ कलमोत्तमः ४ सुगन्धिः ५ गन्धबहुलः ६
सुरभिः ७ गन्धतण्डुलः ८ सुगन्धिशालिः ९।
अस्य गुणाः। मधुरत्वम्। अतिहृद्यत्वम्। पित्त-
श्रमस्रायुविदाहशान्तिकारित्वम्। स्तन्यगर्भ-
स्थिरताल्पवायुपुष्ट्यल्पकफबलप्रदत्वञ्च। इति
राजनिर्घण्टः॥

गन्धशुण्ठिनी, स्त्री, (गन्धाढ्यः शुण्ठः सुखमस्त्यस्याः।
इति इनिः।) कुच्कुन्दरी। इति राजनिर्घण्टः॥
क्वचित् पुस्तके गन्धा शुण्ठिनी इति नामद्वयम्॥

गन्धशेखरः, पुं, (गन्धः शेखरे शिरोदेशेऽस्य।)
कस्तूरी। इति हारावली। १०३॥

गन्धसारः, पुं, (गन्धाढ्यः सारः स्थिरांशो यस्य।)
चन्दनवृक्षः। इत्यमरः। २। ६। १३१॥
(अस्य पर्य्यायाः यथा,—
"श्रीखण्डं चन्दनं न स्त्री भद्रः श्रीस्तलपर्णिकः।
गन्धसारो मलयजस्तथा चन्द्रद्युतिश्च सः॥"
इति भावप्रकाशस्य पूर्व्वखण्डे प्रथमे भागे॥)
सङ्गरवृक्षः। इति राजनिर्घण्टः॥

गन्धसारणः, पुं, (गन्धं सारयतीति। सृ+णिच्+
ल्युः।) वृहन्नखी। इति रत्नमाला॥

गन्धसोमं, क्ली, (गन्धाय गन्धार्थं प्रमोदायेत्यर्थः
सोमश्चन्द्रो यस्य।) कुमुदम्। इति त्रिकाण्डशेषः॥

गन्धहारिका, स्त्री, (गन्धं हरतीति। हृ+ण्वुल्
ततष्टाप् कापि अत इत्वञ्च।) परगृहं गत्वा
कर्म्मकारिणी शिल्पिनी। इति शब्दमाला॥
गन्धहरणकर्त्री च॥

गन्धा, स्त्री, (गन्धयति गन्धं वितरतीति। गन्ध+णिच्
+अच्+टाप् च।) चम्पककलिका। इति शब्द-
रत्नावली॥ शटी। इति राजनिर्घण्टः॥ शाल-
पर्णी। इत्यमरटीकायां भरतः॥

गन्धाखुः, पुं, (गन्धप्रधानः गन्धाढ्यो वा आखुः।)
कुच्कुन्दरी। इति हारावली॥ ८३॥

गन्धाजीवः, पुं, (गन्धेन गन्धात्मकद्रव्येण आजी-
वतीति। गन्ध+आ+जीव्+अच्।) गन्ध-
वणिक्। इति जटाधरः॥

गन्धाढ्यं, क्ली, (गन्धेन आढ्यम्।) जवादिनाम-
गन्धद्रव्यम्। चन्दनम्। इति राजनिर्घण्टः॥ गन्ध-
युक्ते त्रि॥

गन्धाढ्यः, पुं, (गन्धेनाढ्यः।) नारङ्गवृक्षः। इति
राजनिर्घण्टः॥

गन्धाढ्या, स्त्री, (गन्धेनाढ्या।) गन्धपत्रा। स्वर्ण-
यूथी। तरुणी। आरामशीतला। इति राज-
निर्घण्टः॥ गान्धाली। इति शब्दचन्द्रिका॥
(गन्धान्वितद्रव्ये त्रि। यथा, भ्रमराष्टके।१।
"गन्धाढ्याऽसौ भुवनविदिता केतकी स्वर्णवर्णा॥")

गन्धाधिकं, क्ली, (गन्धः अधिकः अस्मिन्। गन्धस्य
अधिकोऽत्रेति वा।) लघुकुङ्कुमम्। इति राज-
निर्घण्टः॥

गन्धाम्ला, स्त्री, (गन्धयुक्तो अम्लः अम्लरसोऽत्रास्या
वा।) वनबीजपूरकः। इति राजनिर्घण्टः॥

गन्धाला, स्त्री, (गन्धेन अलति पर्य्याप्नोतीति। अल्
+अच् टाप् च।) वृक्षविशेषः। इति शब्द-
चन्द्रिका॥ त्रियतीति ख्याता॥

गन्धाली, स्त्री, (गन्धस्य आली श्रेणी अस्याम्।
यद्वा गन्धेन अलति पर्य्याप्नोतीति। अल्+अच्
जातौ ङीप्।) लताविशेषः। गाँधाली गन्धभादाली
इति च भाषा। तत्पर्य्यायः। प्रसारणी २
भद्रपर्णी ३ कटम्भरा ४। इति रत्नमाला॥
गन्धाढ्या ५। इति शब्दचन्द्रिका॥ सरणा ६
राजबला ७ भद्रबला ८। इत्यमरः।२।५।२०॥
गन्धोली ९ सारणी १०। इति जटाधरः॥
अपि च।
"प्रसारणी राजबला भद्रपर्णी प्रतानिनी।
सरणिः सारणी भद्रबला चापि कटम्भरा॥
प्रसारणी गुरुर्वृष्या बलसन्धानकृत्सरा।
वीर्य्योष्णा वातकृत्तिक्ता वातरक्तकफापहा॥"
इति भावप्रकाशः॥
राजनिर्घण्टोक्तगुणपर्य्यायौ प्रसारिणीशब्दे
द्रष्टव्यौ॥

गन्धालीगर्भः, पुं, (गन्धाली गन्धश्रेणी गर्भ यस्य।)
सल्लकी। इति राजनिर्घण्टः॥

गन्धाश्मा [न्] पुं, (गन्धयुक्तः अश्मा प्रस्तर इव।)
गन्धकः। इत्यमरः।२।९।१०२॥

गन्धाष्टकं, क्ली, (गन्धानां गन्धात्मकागुरुचन्दना-
दीनां अष्टकम्।) पञ्चदेवतादेयाष्टप्रकारगन्ध-
द्रव्यम्। यथा,—
"चन्दनागुरुकर्पूरचोरकुङ्कुमरोचनाः।
जटामांसी कपियुता शक्तर्गन्धाष्टकं विदुः॥*॥
चन्दनागुरुह्रीवेरकुष्ठकुङ्कुमसैन्धकाः।
जटामांसी सुरमिति विष्णोर्गन्धाष्टकं विदुः॥*॥
चन्दनागुरुकर्पूरतमालजलकुङ्कुमम्।
कुशीदं कुष्ठसंयुक्तं शैवं गन्धाष्टकं शुभम्॥ * ॥
स्वरूपं चन्दनं चोरं रोचनागुरुमेव च।
मदं मृगमदोद्भूतं कस्तूरीचन्द्रसंयुतम्।
गन्धाष्टकं विनिर्दिष्टं गणेशस्य महेशितुः॥"
इति शारदातिलकम्॥ * ॥
अपि च।
"चन्दनागुरुकर्पूररोचनाकुङ्कुमं मदम्।
रक्तचन्दनह्रीवेरं गाणपत्यसुदाहृतम्॥ * ॥
जलकाश्मीरकुष्ठैस्तु रक्तचन्दनचन्दनैः।
उशीरागुरुकर्पूरैः सौरं गन्धाष्टकं विदुः॥"
इति मेरुतन्त्रम्॥

गन्धि, क्ली, (गन्ध+"सर्व्वधातुभ्य इन्।"४।११७।
इति इन्।) लघुकुङ्कुमम्। इति राजनिर्घण्टः॥

गन्धिकः, पुं, (गन्धो विद्यतेऽस्मिन्। गन्ध+"अत
इनिठनौ।"५।२।११५। इति ठन्।) गन्धकः।
इति हेमचन्द्रः।३।१२३॥

गन्धिनी, स्त्री, (गन्धोऽस्यस्या इति। "अत इनिठनौ।"
५।२।११५। इति इनिः। स्त्रियां ङीप्।) सुरा।
इत्यमरः।२।४।१२३॥

गन्धिपर्णः, पुं, (गन्धि गन्धप्रधानं पर्णं पत्रमस्य।)
सप्तच्छदवृक्षः। इति राजनिर्घण्टः॥

गन्धोत्तुः, पुं, (गन्धः गन्धयुक्तः ओतुः।"ओत्वोष्ठयोः
समासे वा।" इति वार्त्तिं इति अकारलोपः।)
खट्वाशः। इति त्रिकाण्डशेषः॥ गन्धौतुश्च॥

गन्धोत्कटा, स्त्री, (गन्धेन उत्कटा उद्रिक्ता
उग्रा वा।) दमनकवृक्षः। इति राजनिर्घण्टः॥